

LES TIMBALES I LES TRAMPES DE LA CIUTAT DE CERVERA

per Carles Sala i Tamarit

Segons la definició que figura a l'Enciclopèdia Catalana¹ una *timbala* és un instrument membranòfon de percussió format per una caixa semiesfèrica, generalment de coure o de bronze, amb una membrana de pergamí fixada en un marc de metall. L'instrumentista pot variar la seva afinació tesant uns cargols que hi ha al marc. El so es produeix percutint la membrana amb unes maces o macetes de mànec de fusta amb la part extrema folrada de feltre. Normalment són emprades dues timbales o més. Cada parella consta d'una timbala petita, per als sons aguts, i d'una de grossa, per als sons greus.

La Gran Enciclopèdia de la Música² afegeix que les timbales arribaren a l'Europa occidental amb els croats, durant el segle XIII. Els seus antecessors eren un conjunt de dos tambors ovoïdals subjectats a la sella dels cavalls amb un jou de cuir o bé uns altres portats per músics a peu que els sostenien penjats a les espatlles amb una corretja. A partir del segle XV es troben aparellades a les trompetes, amb funcions bèl·liques o cerimonials.

El Museu Comarcal de Cervera compta dins del seu fons amb dos magnífics jocs de timbales amb funcions protocol·làries similars però de diferents característiques:

- les popularment anomenades com LES TRAMPES, per ser portades a peu,
- les conegudes com LES TIMBALES, per anar posades damunt un cavall.

Val a dir, que els noms de *trampes* i *timbales* han estat sovint a Cervera usats indistintament per designar aquests elements festius, fins i tot en l'actualitat, fet que ha generat que en aquesta primera aproximació al seu estudi no haguem pogut destriar amb exactitud si el document consultat s'està referint de forma fefaent a un o altre element festiu. Així, pel que fa a les referències escrites, les hem agrupat estrictament per la paraula que designa l'element que hi apareix, ja sigui *trampes* o *timbales*.

LES TRAMPES DE CERVERA

Són un joc de dues timbales que, posades damunt un moble de fusta, són traslladades a peu. Per aquest fet, són utilitzades en recorreguts curts i en l'interior d'edificis.

Composaven també aquest conjunt un músic, que s'encarregava de fer-les sonar, i dos portadors, responsables del seu desplaçament durant el recorregut.

En el llibre de Jordi Soldevila sobre l'Àliga de Cervera apareixen citades les Trampes de Cervera³:

¹ L'Enciclopèdia
<http://www.enciclopedia.cat/>

² GREC.net: Gran Enciclopèdia de la Música
http://www.grec.net/home/gem/fr_pres.htm

³ Jordi SOLDEVILA ROIG: *L'Àliga de Cervera. Bestiari festiu als Països Catalans, segles XIV-XIX*. Monografies del Museu, núm. 1, 2008, Museu Comarcal de Cervera, pàgs. 146 i 147.

... D'aquesta crònica no podem precisar-ne la data exacta, ja que l'autor l'obvia, però el mateix autor la situa a "mitjans del passat segle" [XIX].

*Gené i Congost ens parla de canvis dins la processó cerverina. L'estructura de la processó seguirà el següent ordre, segons descriu l'autor: gegants, **trampes** (timbals), ballets de bastons, moros i cristians, ball esfereïdor del diable, àliga gentil, bèstia esgarrifosa, capgrossos (obren la processó litúrgica), senyeres parroquials i creu de Sant Nicolau, gremis i confraries amb bandotes i andes, tabernacles (en compta 24), clerecia, "Nostramo sota ric tàlem portat pels representants cabdals dels tres braços ciutadans", tanca l'ajuntament.*

Vegi's ACSG, "En la diada de Corpus, Davant Nostramo", [sobrescrit El Corpus a Cervera] a Catalunya Social, [sobrescrit, 18 de juny de 1927], col·lecció Faust Dalmases i Massot, "Corpus Christi" (s. XVI-XIX), sig. top. C-04.

Dins el Fons fotogràfic d'Agustí Duran i Sanpere, dipositat en l'actualitat a l'Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), trobem una imatge de la processó del Santíssim Misteri del 6 de febrer de 1944 (reg. 117/1988) on apareixen les Trampes de Cervera, sota la següent descripció: "*Processó (plaça Major): timbalers de l'Ajuntament: portadors el Tenebres i Joan Tonto*".

LES TIMBALES DE CERVERA

Són un joc de dues timbales que, posades damunt un cavall, eren fetes sonar antigament en diverses festes i actes protocol·laris de la ciutat. Anaven davant de les processons i seguicis obrint pas i assenyalant el recorregut de tots els concurrents.

També formaven part d'aquest conjunt el timbaler, muntat dalt de la cavalcadura, i el patge, que guiava el cavall.

En el llibre de Jordi Soldevila citat anteriorment hi trobem diverses referències a l'aparició d'aquest element dins el seguici cerverí. En destaquem aquesta⁴:

El primer esdeveniment documentat que tenim fa referència a la col·locació de la primera pedra de la Universitat de Cervera; això succeí els dies 17 i 18 d'octubre de 1718. L'estructura festiva dels dos dies es pot dividir en tres parts: la central era l'ofici, precedit per un seguici laic...

*El seguici laic que va acompanyar els dos dies les diferents autoritats locals a l'ofici era una comitiva formada pels següents grups, els quals anaven ordenats d'aquesta manera: "**timbalas de la ciutat**, vuyt ministrils, cancellario i cathedratichs, **timbales**, ministrils, balls, corregidor, els quatre pahers, persones distingides locals".*

Vegi's ACSG, "Llibre Verd del Racional" (1646-1735), vol. 2 (1698), pàgs. 103-110, c. 205-210.

⁴ Ibid, op. cit., pàgs. 141 i 142.

La restauració de les Timbales de Cervera de l'any 2000⁵

L'any 2000, un cop finalitzat el projecte de recuperació dels capgrossos de Cervera l'any 1998, els caps de colla dels Geganters de Cervera (Josep Gual, Ramon Armengol i Ramon Trilla) procediren a la recerca de les Timbales de la ciutat, fins aleshores desaparegudes.

A partir de diverses informacions, les Timbales de Cervera s'acabaren localitzant al magatzem dels serveis municipals de l'Ajuntament, enmig de la ferralla, i a punt de ser llançades al drapaire. Al cap d'uns dies, s'inicià el seu procés de restauració.

Les Timbales foren desmuntades i portades a la planxisteria Rally, on les adreçaren. Les corretges i tires foren engrassades i repassades pel Josep Mas. Més tard, es van fer arribar a la percussionista Aleydis Serra, que les dugué a Barcelona, on hi posaren unes pells autèntiques i les afinaren. El sistema per afinar-les fou bastant complex i va requerir experiència i anar amb molt de compte.

Seguidament, van comprar tela de domàs vermella, i el senyor Graells i la seva filla Dolors (de la botiga de la plaça sant Miquel) feren els guarniments. Un cop ja tot enllestit, es buscà tot d'escuts de Cervera de diferents èpoques, i es parlà amb l'historiador Max Turull i l'arxivera Dolors Montagut, que recomanaren posar l'actual. Un cop reproduïts aquest, la Fàtima Mossoll s'encarregà de la realització dels brodats.

Les despeses generades per tots aquests treballs foren costejades pel Centre Municipal de Cultura de Cervera i pels mateixos Geganters de Cervera.

Finalment, les Timbales de Cervera, totalment restaurades, foren lliurades l'any 2001 al Museu de la ciutat, on resten actualment dipositades.

⁵ *Aquest text ha estat elaborat gràcies a la informació facilitada pels cerverins Josep Gual i Ramon Armengol, geganters i amics de la cultura popular.*